

Monestir de Sant Benet de Bages

Sant Fruitós de Bages

Ubicació

Comarca:	Bages
Lloc/Adreça:	Entorn del riu Llobregat. Monestir de Sant Benet s/n . (08272) Sant Fruitós de Bages
Emplaçament	Crta. Manresa-Vic (N-141-C), abans del km.7 cal agafar el trencall a la dreta i continuar uns 2 km

Coordenades:

Latitud:	41.7426
Longitud:	1.89938
UTM Est (X):	408482
UTM Nord (Y):	4621783

Classificació

Número de fitxa	08213-1
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Estil / època:	Medieval Romànic Modern Barroc
Segle	XII
Estat de conservació	Regular
Notes de conservació:	Actualment es troba en fase de restauració, essent objecte d'un Pla director que renovarà totalment els seus usos i funcionament.
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BCIN
Europea – Atributs inspire:	National Monument Record – Monument
Observacions protecció:	M.H.A. declarat 3-6-1931. BCIN
Data aprovació:	dc., 03/06/1931 - 12:00
Número inventari	M.H.A. declarat 3-6-1931. R-I-51-0436
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Científic

Titularitat	Privada
Titular:	Fundació Caixa de Manresa. Pl. de l'Om, 1 (08240 Manresa)
Fitxes associades:	
Entorn del riu Llobregat	
Llegenda de la veu misteriosa	
Fons documental de Sant Benet de Bages	
L'Angle	
Fàbrica de Sant Benet	
Creu de Sant Benet de Bages	
Autor de la fitxa	Raquel Valdenebro Manrique
Data de registre de la fitxa:	dt., 20/09/2005 - 02:00

Descripció

Antiga abadia benedictina, situada a la dreta del riu Llobregat, prop de Navarcles, però dins del terme de St. Fruitós de Bages. El monestir actual és un conjunt complex que palesa una llarga trajectòria constructiva. El nucli originari s'organitzà entorn a un claustre, amb l'església al nord, la sala capitular (avui desapareguda) a l'est, el refetor al sud i el dormitori a l'oest. L'església és de planta de creu llatina, amb una nau coberta amb volta lleugerament apuntada, dividida per tres arcs torals. Els braços del transsepte són coberts amb volta de canó apuntada i tenen buidats en el mur dues petites absidioles. L'absis central (l'únic visible a l'exterior) és, com les absidioles, de planta semicircular i cobert amb volta de quart de cercle. L'interior de l'església fou enguixat després de l'incendi de 1633 i dotat amb decoració barroca, consistent en un seguit de grans volutes al llarg de la nau central i a l'absis s'hi pintaren uns elements florals i vegetals. Actualment l'església ha estat restaurada, recuperant part del carreuat romànic, i restaurant bona part de la decoració barroca sobreposada. Sota l'absis s'ubica la cripta semisoterrada (llegendàriament acollí les relíquies de Sant Valentí), molt retocada durant el barroc. És coberta amb volta estrellada, i il·luminada per un petit finestró a la capçalera. Sobre la nau de l'església, descansant sobre el primer arc toral, s'alça un cimbori en forma de torre-campanar de dos pisos, de base pre-romànica i cos romànic, que fou aixecat posteriorment amb el pis de les campanes. AA.DD. (1990:290) El portal principal, a la façana de ponent, és d'arc de mig punt, sense timpà, amb quatre arquivoltes i tres anells torals llisos sobre columnes amb capitells decorats amb bestiar i motius florals de l'escola ripollesa. Hi ha un altre portal més senzill, obert al braç sud del transsepte, que dona al claustre. A la part sud de l'església s'ubica el claustre, la part més interessant del conjunt. La construcció devia realitzar-se a finals del segle XII o principis del segle XIII. Té quatre galeries, de sis arcades cada una, distribuïdes en grups de tres, separats per massissos pilars centrals i angulars, que aguanten les voltes de mig punt dels passadissos. Les arcades són sostingudes per vuit parells de columnes a cada ala, sobre un petit podi o muret; les columnes són de fust llis i curt, i acaben en 64 capitells d'estilització bàsicament vegetal o geomètrica, però també figuratius, amb iconografia mitològica, cristiana, amb escenes humanes i d'animals. AA.DD. (1990:290). A partir del segle XIV s'alterà la distribució del conjunt: a migdia es construeix un llarg cos d'edifici amb estructura d'arcs de diafragma que allotjava el celler, sobre el qual s'edificaren dos pisos més destinats a cel·les dels monjos, i a partir del segle XIX convertits en residència particular. A ponent s'ubica l'hostatgeria i la sala capitular nova i altres dependències. Es tracta d'un edifici de planta baixa i primer pis, on destaquen dos grans finestrals d'estil gòtic tardà. A partir del 1627 es construeix el palau abacial, que dona entrada al monestir mitjançant una gran arcada a la planta baixa. Es tracta d'un cos amb aspecte de casa pairal. Tot el conjunt del monestir es troba precedit al cantó nord d'accés per un mur de tancament, aixecat segurament al segle XVII. A la part posterior del monestir (sud), destaca l'existència d'un espai ajardinat de gran bellesa.

Observacions:

Al claustre, a part dels de les galeries, hi ha els capitells situats a la caiguda dels arcs que suporten les voltes (als angles sud-oest, sud-est i nord-oest), i els d'unes arcades que podrien ser de la sala capitular (a l'est). Aquests darrers són els més antics de tot el claustre, junt amb alguns dels de la galeria de llevant (com el de l'Anunciació i un possible orant), i han estat reutilitzats d'un atri anterior; alguns són de tipus califal, i poden datar-se de la segona meitat del segle X. La configuració històrica del monestir, juntament amb la seva evolució arquitectònica i els seus antecedents històrics, estant essent actualment revisats durant el procés d'excavacions arqueològiques dutes a terme entre els anys 2003-2006, i que encara es troben en fase d'estudi i anàlisi. Les zones adaptades com a zona residencial per les famílies Rocamora i Cases, acollien un gran llegat artístic i patrimonial, format per obres pictòriques del pintor Ramon Cases i mobiliari procedent d'adquisicions familiars. Aquest patrimoni fou adquirit per la fundació Caixa de Manresa juntament amb el monestir, essent objecte de venda i restauració. Inclòs a l'inventari del Patrimoni Arquitectònic de la Generalitat de Catalunya amb els n°1,4,5,6,7,8,9,10,11,12,14,15,16,17. Es troba inclòs a la Carta Arqueològica del municipi de Sant Fruitós de Bages amb el n° 12.

Història

El monestir de Sant Benet fou fundat entre els anys 950 i 960 per Sal·la, un gran magnat de l'època del repoblament, que en aquests anys anà a Roma a sotmetre directament la futura fundació a la Santa Seu (amb la qual cosa eximia de la jurisdicció civil i episcopal a dit monestir); de Roma portà suposadament el cos de Sant Valentí, que en endavant seria el copatró del monestir. L'any 950 trobem una permuta feta per Gundrig i la seva esposa Ermessenda a Sal·la, fundador del monestir de Sant Benet, d'unes terres a l'Angle, al costat del riu Llobregat, prop del Montpeità. A canvi reberen terres situades al camp del Bages, junt a la casa de Sant Iscle. Les terres de l'Angle foren les que reberen els monjos de Sant Benet per a fundar el monestir. BENET (1985: 196). El 967 hi ha l'acta de fundació i dotació del monestir, i el 972, mort Sal·la es consagrà la primera església. Tradicionalment, la fundació d'un monestir en dit indret, per un cantó recollia una tradició eremítica ja preexistent en aquesta zona del riu Llobregat, i per altra banda responia a un interès repoblador en una zona com era la Catalunya Central i el Bages, en procés de reorganització repoblador, on s'estaven duent a terme multituds d'aprisionaments. La funció de dit monestir era la de convertir-se en el centre administrador de dit moviment repoblador. Malgrat tot, les últimes excavacions arqueològiques realitzades en dit monestir, podrien rebel·lar l'existència d'una petita comunitat pagesa assentada en l'indret de la futura fundació. La primera comunitat monacal s'adscriví a la regla de Sant Benet i fou formada segurament per una desena de monjos replegats de la mateixa zona. La comunitat passà una època difícil per la mala administració dels abats, càrrec que Sal·la havia vinculat als seus descendents. El nomenament del primer abat per elecció comportà un redreçament del monestir, que a finals del segle fou unit durant uns anys (1075-1108) al monestir llenguadocià de Sant Ponç de Tomeres. Devastat pels sarraïns el 1114, a finals del XII i principis del XIII es construïren l'església i el claustre actuals. El 1593 fou unit al monestir de Santa Maria de Montserrat, que hi instal·la un col·legi d'arts el 1620. El 1627 es construí el nou palau abacial i el 1633 s'enguixà l'interior de l'església perquè un incendi l'havia deixat totalment fumada. En els seus darrers temps s'hi retiraven els monjos montserratins vells. Fou exclaustrat el 1835 i venut a particulars. El 1908 l'adquirí Elvira Carbó, mare del pintor Ramon Cases, que hi féu unes importants obres de restauració dirigides per J. Puig i Cadafalch. Des del 1936 l'església es va abandonar, fent ús de les estances del monestir com a residència estiuenca de les famílies Rocamora i Cases, descendents d'Elvira Carbó. L'any 2003 la Fundació Caixa de Manresa adquirí la propietat del monestir iniciant un ambiciós projecte de restauració i transformació de l'espai en la seva seu social i en un centre cultural. AA.DD. (1990:291)

Bibliografia

AA.DD. (1996). Llegendes i contalles del Bages. Ed. Angle p. 95, 105 i 78 AA.DD. (2003). Guia del Bages. Els municipis i el seu patrimoni històric, artístic i natural. CEB. Manresa. BENET I CLARÀ, A. PLANES, J.A. (1988). "Sant Fruitós de Bages" a Història del Bages, Vol. II. Ed. Parcir. Pàg. 333-378. BENET I CLARÀ, A. (1985). Història de Manresa. Dels orígens al segle XI. Manresa BENET I CLARÀ.(1984). Sant Fruitós de Bages a "Catalunya Romànica". Vol. XI. El Bages. Pàg.404-443. ESPAÑOL, F. (1995). Sant Benet de Bages. Col. Patrimoni Artístic de la Catalunya central. N° 3. Ed. Angle. Manresa. GANDIA, J.; RUIZ, J. (2001). Sant Fruitós de Bages. Història en imatges 1898-1975. CEB. Manresa. GAVIN, J.M. (1979). Invenari d'esglésies. Vol 5. El Bages. p 169-172. FONT I RIUS, J.; MUNDÓ, A. (1999). Catalunya carolíngia . Vol IV. Els comtats catalans d'Osona i Manresa. I.E.C. Barcelona

